

որ շատ աւելի կարեւոր է ամէն մարդ աւելն դիւրութիւն պիտի ընծանէ, վասնզի պիտի հասկնայ թէ անվնաս մէկը չէք ու յարգանքի պիտի արժանանանք:

Նոյնն է պարագան, դժբախտաբար, մեր առօրեայ կեանքին մէջ ալ. մարդիկ քիչ կարեւորութիւն կ'ընծայեն առհասարակ անոնց՝ որոնցմէ չարիք ու հարուած չեն ակնկալեր:

Անձնական նեղմիտ հաշիւներէն անկախ և նոյնիսկ նման պարագաներուն, գնահատման և քննադատման գործը պէտք է զերծ ըլլայ ոչ միայն անձնամէտ հաշիւներէ, այլ քննադատը պէտք է ներկայացուած գործը ըլլալ զգալու և հասկնալու կարողութիւնը չեննայ: Շատ յաճախ մեր մամուլին մէջ անն հայրենասիրութեան և ուրիշ մտերմիկ գացումներու, գնահատման կ'արժանանան չ միայն միջակ ու տակաւին անկէ վար քերթողներ, այլ նաև յայտնի գրողներու քերթողական գործեր:

Ունէ մէկը նկատի չունինք, երբ կը գրենք այս տողերը, սակայն ակնբախ օրինակ մը տալու համար յիշենք մեր գնահատուած ու սիրուած քերթողներէն մին՝ Յովհաննէս Շիրազը, որ իրապէս գեղեցիկ կտորներու կարգին ունի նաև իր գրչին շնորհքը պակասեցնող քերթուածներ, որոնք սակայն իրենց հայրենասիրական զգացումին համար իրրև հատընտիր կը հրաժեցուն մեզի, արտասահմանի մեր մամուլին մէջ: Այս պարագան մեզի կը յիշեցնէ ազգային բանաստեղծ Քամառ Քաթիպան, որ ժամանակին հայրենասիրական իր հասարակ տեղիք բոլոր մտածումները քերթուածներու կը վերածէր, և մարդիկ հիացումով ու սքանչացումով կը դիմաւորէին զանոնք:

Եթէ Քամառ Քաթիպայի ժամանակը կ'արդարացնէր բանաստեղծելու այդ կերպը, մեր ժամանակը զանոնք ճիշդ կերպով արժեւորելու ուրիշ իրաւունքներ ունի:

Յովհ. Շիրազ իր մէկ քերթուածին մէջ, նուիրուած մեծ մարդու մը, երկինքը կ'ընծայէ անոր իրրև փառքի մատանի և արևը հրեղէն գոհար այդ մատանիին: Հոս պատկերը աւելի քան անհարազատ է, որովհետև երկինքը մատանիի ձև չունի: Պատկերը չի փոխուիր նոյնպէս իր բարոյական իմաստին մէջ, որովհետև ոչ մէկ մահկանացու կրնայ երկինքը իրրև օղակ

իր մատին չուրջ ունենալ և արևը իրրև ակն անոր:

Մեծ արեւնցի նման իրական բանաստեղծներ տարիներ վերջ միայն իրենց արժանավայել տեղը ունեցան մեր քերթողութեան պատուոյ սեղանին շուրջ, և եթէ Չարենցը բախտով առաջին մէկ օրէն պատկասելի ներկայացնողի մը չհանդիպէր՝ գուցէ ուշանար ըլլալու այն՝ ինչ որ եղաւ, իրրև վառուած մօրենին մեր զրականութեան: Ինչ տրամուծիւն որ Օշականի նման մեծ քննադատ մը նայեցաւ Չարենցին անոր բացասական կողմերէն և շատ քիչ կերպով արժեւորել ուզեց անոր մեծ և իրական արժանիքը, անոր հեղեղային թափը, անոր կրակէ երզը, որ վարուժանէն ի վեր իր նմանը չունի մեր քերթողութեանը մէջ:

Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

(Շարունակելի՝ 1)

* *

Գրականութեան մը անումին համար անհրաժեշտ տարեք են. — կազմակերպել ընկերութիւն, իմացական դարձեալ կազմակերպել բարեխառնութիւն, հաւատաւոր կրթանք, մտատիպար ու տազնապներ, գաղափարաբանութիւններ ու սերունդ: Այս տեսակներ 1850էն մինչեւ չափաւոր բուսկանը կը գործեն մեր մէջ, անուր, մեր ոյժերուն տարողութեամբ: Սփիւռքը քեւ կը կարծէ շարունակել սրբազան աւանդութիւնը, կը պահպանի սակայն, ուրիշ, չբաշտու համար հակամաս բառեխառնութեան մը: Գրականութիւնը հաւաստի գործ մըն է, տաղանդի փառք մը ըլլալէ առաջ: Սիւրիա եւ Պաղեստին անկարող են հանդես մը ապրեցնելու (գրականութեան մը վառաբանը հանդեսներ կը մնան միշտ): Եգիպտոս իր հզօր կենսունակութիւնը կը սպառէ իր օրաբերքերուն: Քսան տարին բաւ եղաւ որ Փարիզի շէնտ սերունդը հիւծած ներսէն, անպաշտպան գուրսէն, զառամի կամ շիջի: Ահաւասիկ, հակառակ տաղանդներու առասուրբան, Սփիւռքը չունի գրականութիւն: Ինչ որ մեր բարբառով լոյս կը տեսնէ այսօր Սփիւռքի զանազան կեդրոններուն մէջ, չի պահպանիր Սրբաւատհայ գրականութեան մեր ներսը բիւրեղացուցած յղացքին:

Յ. ՕՇԱԿԱՆ